

Fra
salmevers
til
dybdelæring
og
digital kompetanse

Svein-Erik Fjeld

09.02. 2017

«Historien om at de fant en savnet sykkel da kontoret mitt ble ryddet, stemmer ikke»,
sier (Frank) Aarebrot. *Bergens Tidende* 290815

Samfunn

Demokrati

Pedagogikk

Globalisering

Modernitet – postmodernitet

Kompetansesamfunnet

Livslang læring

Det lærande samfunn

Skolen – børs eller katedral ?

Menneskerettane /
menneskeverdet

Verdiar – Menneskesyn

Fridom – val – ansvar

Eleven som subjekt

Rett til opplæring

Undervisning – læring

Aktivitetspedagogikk

Konstruktivisme

Metakognisjon

Fleksibel læring

Kvardagslæring

Organisasjonslæring

Leining

Første, andre og tredje klasse på Sveindal skole i Grindheim, 1959. Foto: Historiske Foto – Marnardal og Audnedal

HERDLA INTERNATFRAMHALDSSKULE

1946-1966

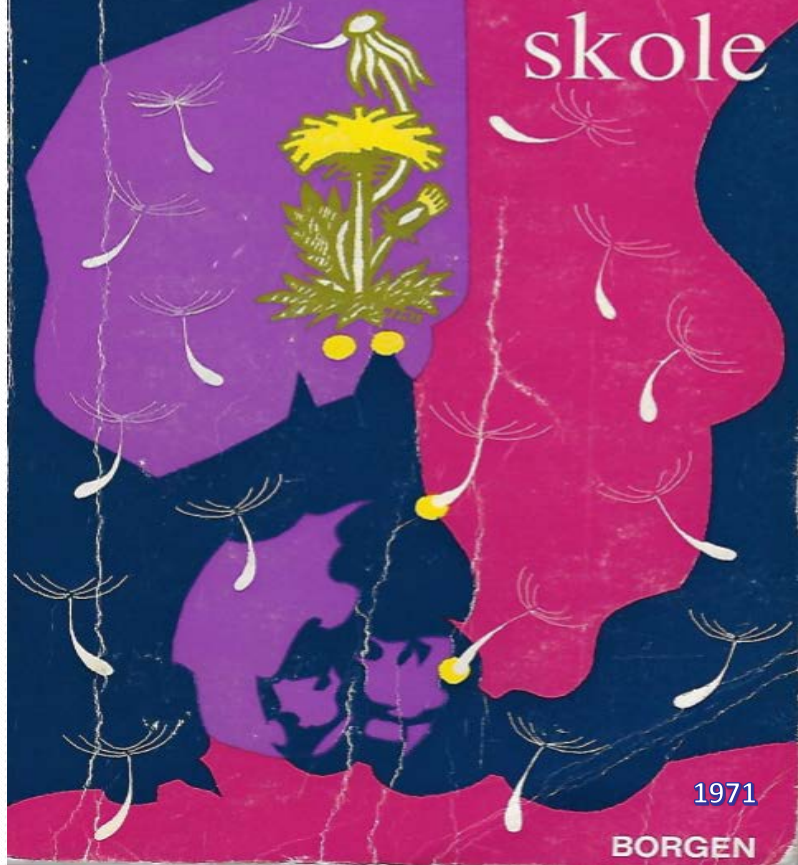
OLAV BJARNE HERSVIK

...og så
realskole,
gymnas,
universitet

MOSSE JØRGENSEN

En demokratisk skole

1971

BORGEN

Aktivitetspedagogikk

Aktivitetspedagogikk

Brei kompetanseutvikling
Heilskapelege læringssituasjonar
(jf både fagleg og sosial
kompetanse)

Identitetsskapande vekselverknad

Den enkelte eleven som deltakar

Produksjon meir enn reproduksjon

1994 – Hvor er organisasjonstenkingen ?

REFORM 94

NÆRLYS PÅ INNHALDSREFORMA

Eit felles referansedokument for dei vidaregåande skolane i Hordaland for refleksjon og drøftingar om innhaldsreforma

Fylkesskolesjefen i Hordaland
november 1995

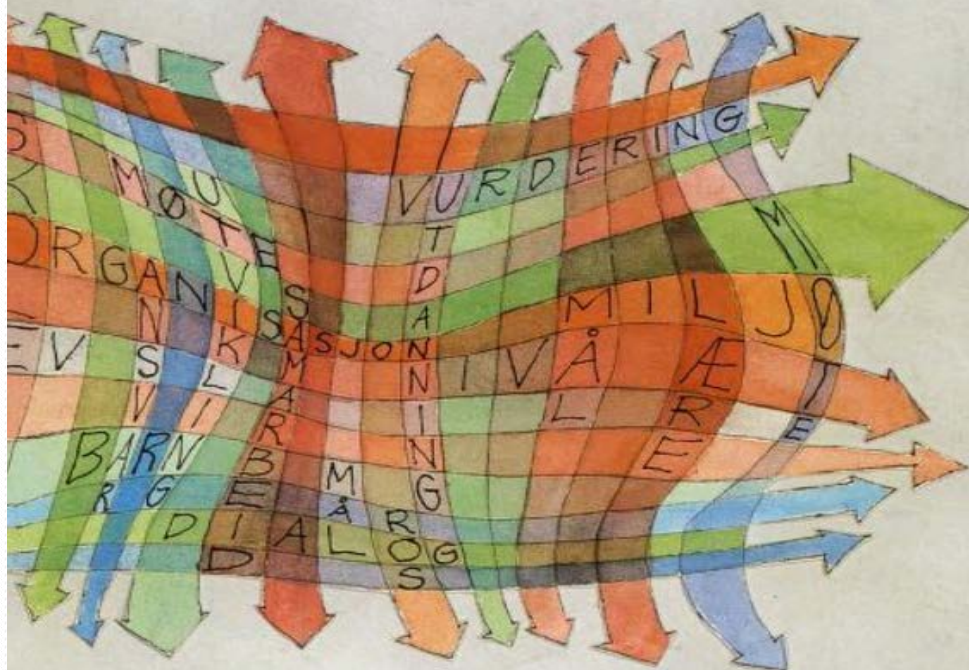
INNHALD

1. s. 3 Samandrag
2. s. 6 Innleiing
3. s. 10 Menneskesynet
4. s. 12 Eleven, skolen og samfunnet - samfunnssyn
Sentrale trekk i samfunnsutviklinga
Internasjonalisering
Uheldige utviklingstrekk i det norske samfunnet
Samfunnssyn og samfunnsutvikling - oppgåvene til skolen
5. s. 18 Ulike vitkaps- og kunnskapssyn
Det naturvitskaplege/positivistiske vitkaps- og kunnskapssynet
Det åndsvitskaplege kunnskapssynet
Det eksistensialistiske vitkaps- og kunnskapssynet
Det kritiske vitkaps- og kunnskapssynet
Dei ulike vitkaps- og kunnskapssyn og syn på innhald og læring i skolen
- det utvida kunnskapsomgrepet
6. s. 25 Skolens mål
7. s. 27 Læring
8. s. 33 Elevrolla og lærarrolla
Elevrolla
Lærarrolla
9. s. 36 Pedagogisk fellesansvar - pedagogisk leiing
10. s. 39 Skolebasert vurdering
Vurdering - ein definisjon
Kvifor skolevurdering?
Innsyn i skolen - eit legitimt krav
To typar skolevurdering
Ekstern vurdering
Intern vurdering
Skolebasert vurdering - ei kjelde til profesjonalitet
Skolevurdering - nokre praktiske tips
Ideskisse til eit konkret opplegg
Skolevurdering - skoleutviklingsprosjekt
11. s. 50 Sluttord
12. s. 51 Litteraturliste

Svein-Erik Fjeld:

FRÅ STORTING TIL KLASSEROM

Vegen frå lovverk til den gode skole

Statens Utdanningskontor i Hordaland 1994

Skulevurdering anno 1995

Skulevurdering skal vere ein kontinuerlig og langsiktig prosess og er ei avgjerande forsetning for å kunne fatte vedtak. Dessutan - skulevurdering er ein prosess etter eit avtalt mønster der ei bestemt gruppe menneske er involverte som deltakarar. Skulevurdering er eit kollektivt system.

*"In almost every industry,
in every aspect of life,
it feels like
the patterns of the past
are being scrambled."*

"Newsweek" May 12, 2008

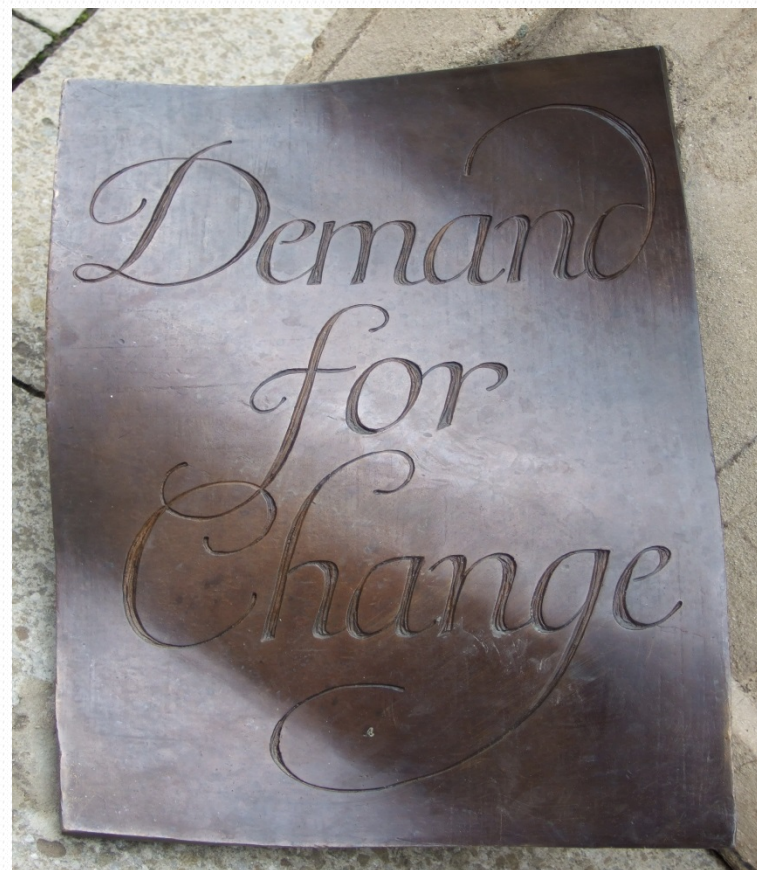
Endring, endring, endring .....

*Vi lever i et avgjørende
øyeblikk
i utdanningens historie;*

*den verden
der lærere utøver sin
virksomhet,
er under dyptgripende
forandring (...).*

Fra **Andy Hargreaves:**
*Læring og undervisning i kunnskapssamfunnet
Utdanning i en utrygg tid*

Abstrakt forlag 2004
ISBN 82-7935-092-6

LÆREPLAN

FOR GRUNNSKOLE,
VIDAREGÅANDE OPPLÆRING
OG VAKSENOPPLÆRING

GENERELL DEL

DET KONGELEGE KYRKJE-, UTDANNINGS-
OG FORSKINGSDEPARTEMENT

HUMANISME OG KRISTENDOM-

nokre grunnleggande verdiar

- * Mennesket er ansvarleg for eigne handlingar ...
  - * Mennesket må få høve til å utvikle sitt potensiale ...
  - * Mennesket kan handle på bakgrunn av kunnskap og refleksjon ...
  - * Mennesket er i stand til å velje fritt og til å tenke rasjonelt ...
    - * Mennesket søker meining ...
    - * Mennesket er eit sosialt vesen ...
- ... dersom det får høve til det

Vi søker
gjensidig respekt mellom likeverdige menneske

Vi har ingen vanskelige elever.

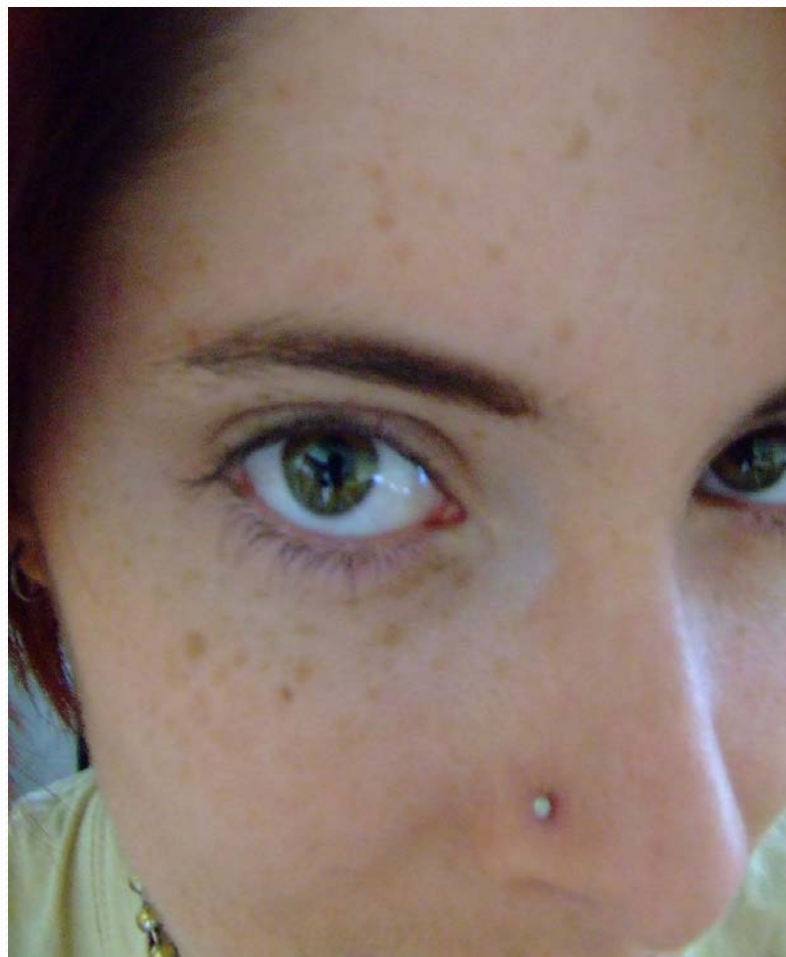
Vi har noen elever som har det vanskelig

Dannelse – Børs og katedral

Mandatet vårt

Gjå elevene grunnlag
for
å gjåre gode valg
til beste for
seg selv og andre
– både når det gjelder
arbeid,
medborgerskap
og
privatliv

«Slik kloden er blitt, er det klokest å gjåre ordet «kan» til det sentrale i systemet.
Man vet jo ingenting.» (Frank Rossavik, Aftenposten 09.02. 2018)

2016 Årets ord

Oxford Dictionaries:

- «**post-truth**»,
- dvs. en tilstand der følelser og personlig tro påvirker opinionen i større grad enn objektive fakta gjør

Merriam-Webster:

- «**surreal**»
- virkelighetsfjernt, drømmeaktig

Postfaktasamfunnet

Nasjonalisme

Isolasjonisme

«The forgotten men»

Populisme

Konspirasjons-
teorier

Nostalgi

Fundamentalisme

«Folket» vs «eliten»

Alternativ sannhet

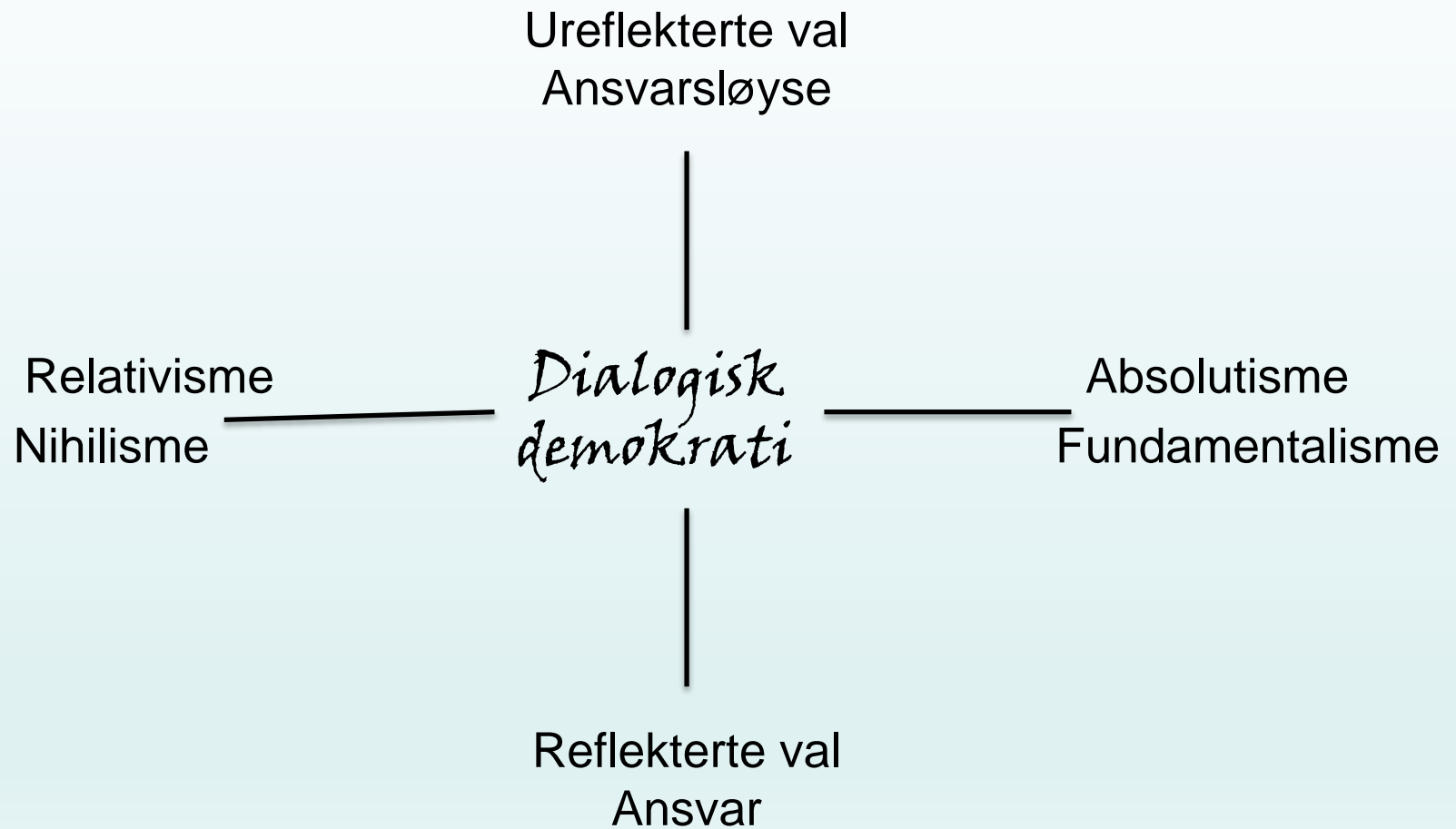
Emokrati

Vi vs de andre

Emotisme

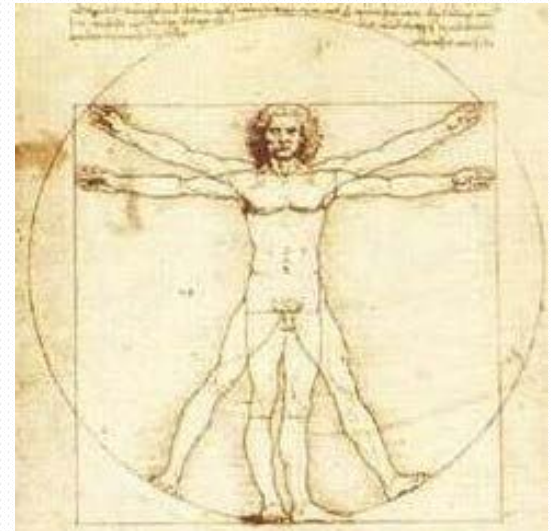
- Det funker ikke for meg ....
  - Har forsøkt det før, men det der passer ikke for meg / vårt trinn / mitt fag osv.
  - Det bare er sånn ....

Er det slik i skolen at vi har et rikt utviklet følelsesliv, men bare et svakt utviklet begrunnelsesliv ?

Kultur for læring

Instrumentalisme eller danning?

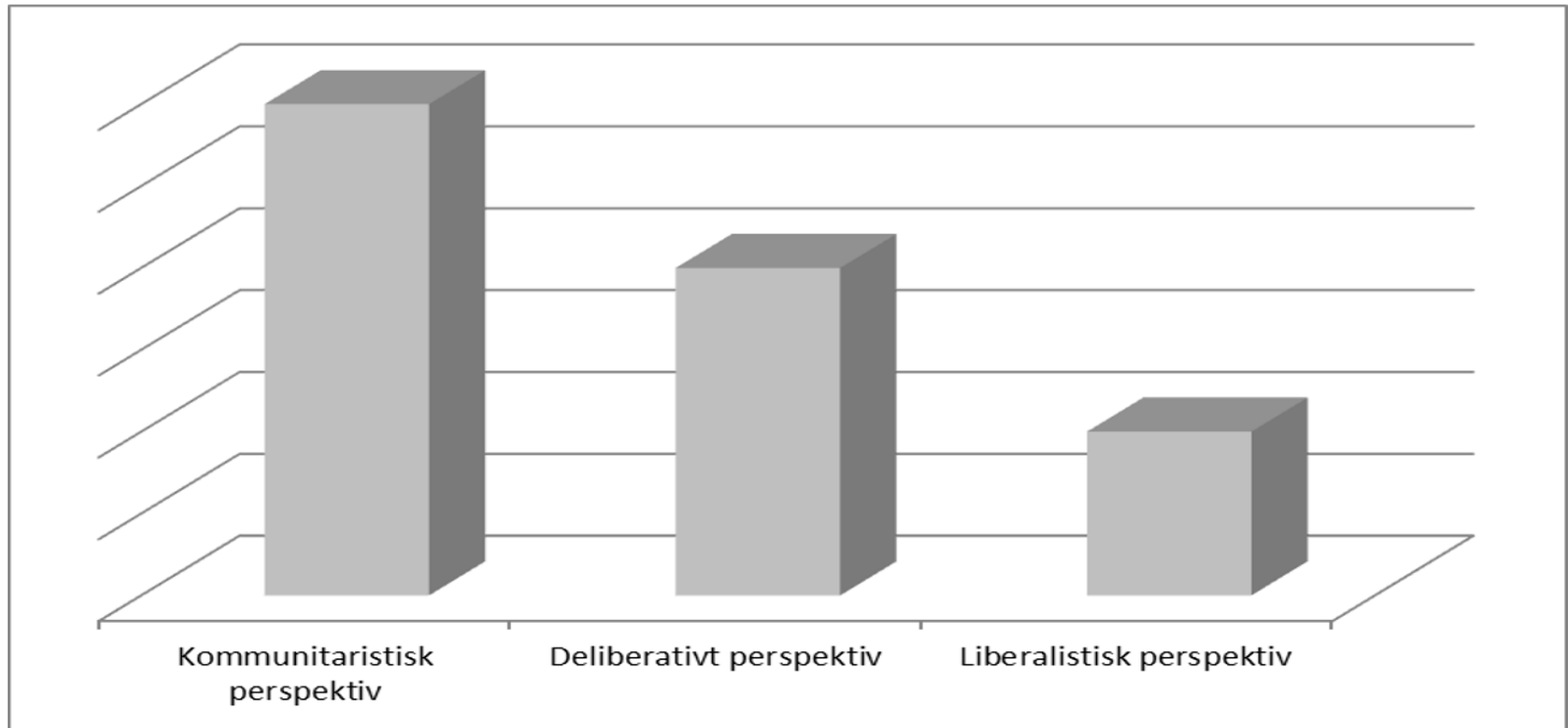

Børs eller katedral?

- Kjernen i utdanningen skal fortsatt være utvikling av menneskelige verdier og samfunnsbygging basert på felles kulturarv og balanserte kunnskaper.
- Det er likevel slik at en utdanning som ikke gir utsikt til meningsfylt sysselsetting, heller ikke fullt ut kan bidra til et harmonisk og integrert samfunn.

Fra Europakommisjonens Hvitbok (1996):
Undervisning og læring – På veg mot læringssamfunnet

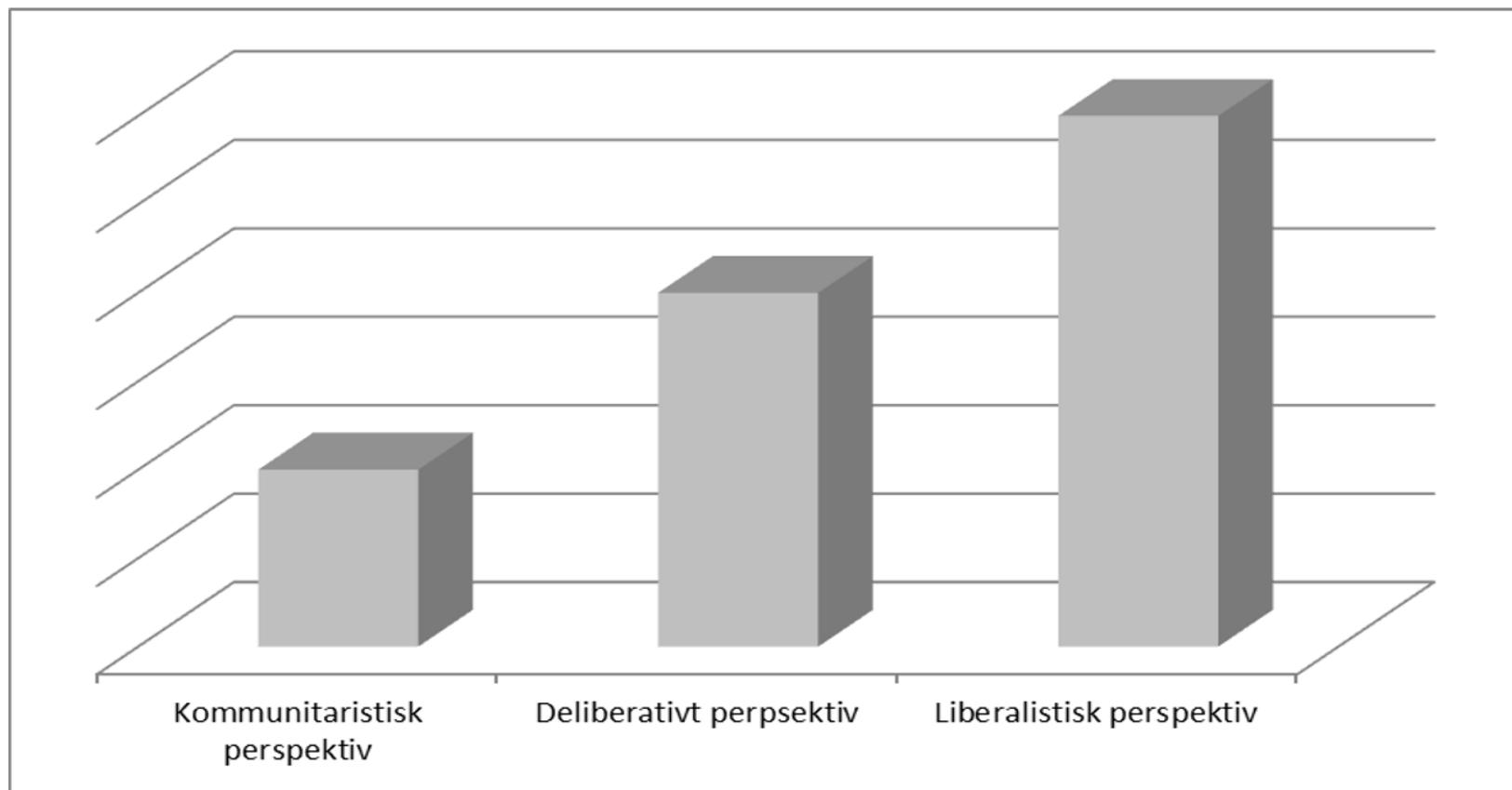
L 97 – Demokratisk profil

Fig 4: Demokratisk profil i Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen, 1997 (L97)

(Briseid, L. G. (UiA): Demokratiforståelse og intensjoner i demokratiopdragelsen i norske læreplaner mellom 1974 og 2010 (2012))

Kunnskapsløftet - Demokratisk profil

Fig 5: Demokratisk profil i Kunnskapsløftet, 2006 (LK06)

(Briseid, L. G. (UiA): Demokratiforståelse og intensjoner i demokratiopdragelsen i norske læreplaner mellom 1974 og 2010 (2012))

Kunnskapsløftet videreutvikles ...

(jf St.meld. 28 (2015-2016) – *Fag – Fordypning – Forståelse*)

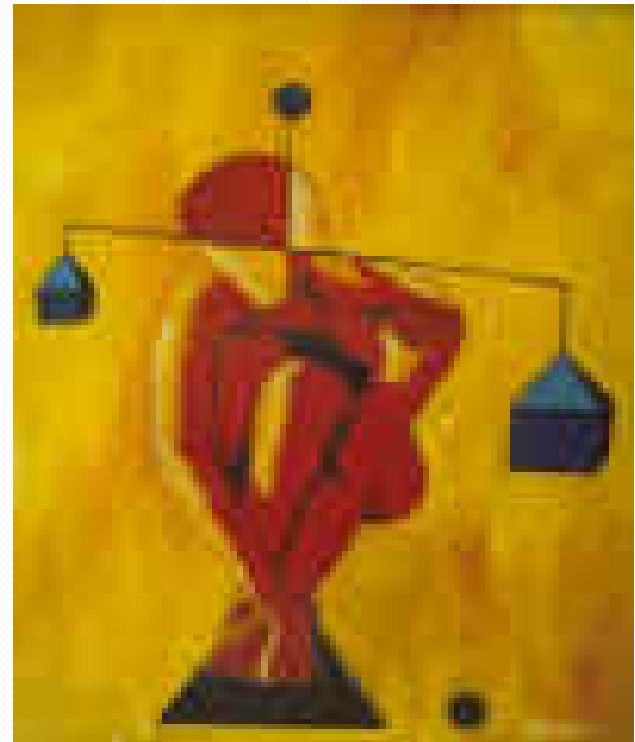
- Tverrfaglige temaer

Demokrati og
medborgerskap

Bærekraftig utvikling
(miljø, teknologi)

Livsmestring og folkehelse

- Ny generell læreplan
  - Dybdelæring

Skolen –
en dilemmakultur

Børs/
Økonomisk
effektivitet

Individualisme

Dannelse

Kollektivitet

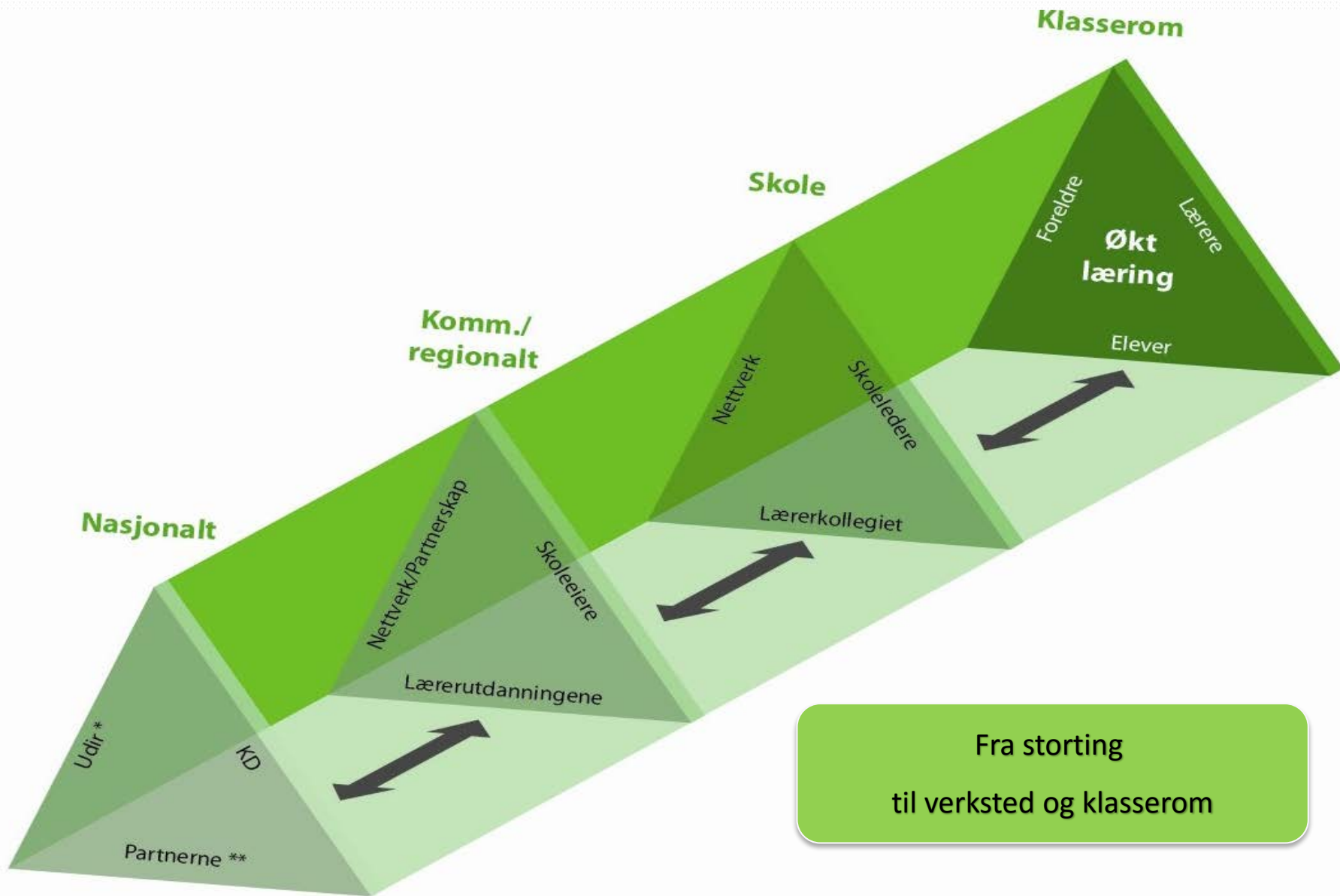
Katedral /
Medborgerskap

•

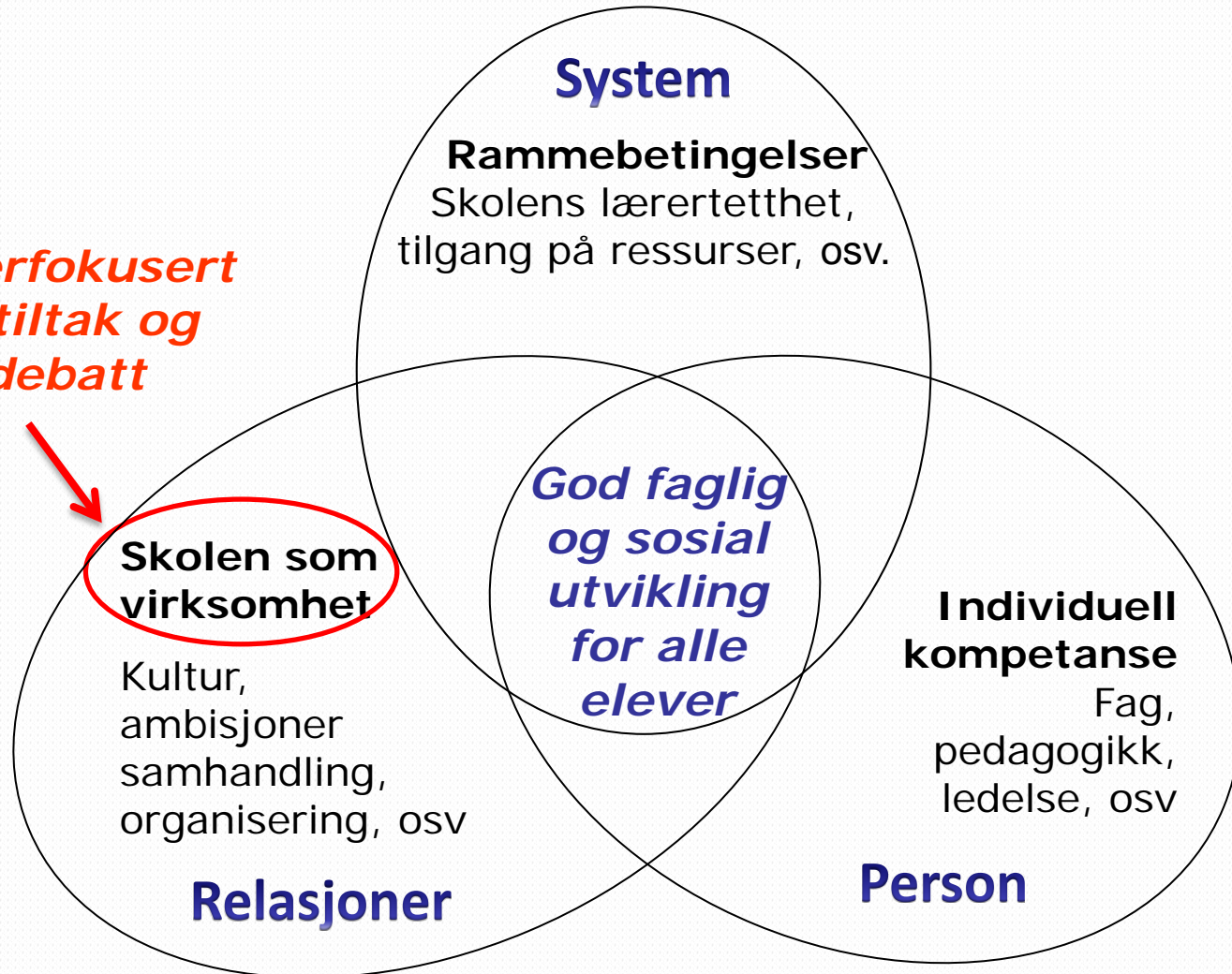
«Vi bør ikke starte med antagelsen om at skolen kun kan styres gjennom detaljerte læreplaner, eller at hver enkelt lærer i faglig isolasjon skal bestemme sin egen undervisning»

Morgenbladet 8.-14. april 2016

Organisasjonsdeler som må spille sammen

*Ofte underfokusert
i statlige tiltak og
offentlig debatt*

Profesjonalitet .....

«Det er kanskje på tide
å innse at det er
den profesjonelle
organisasjonen
som lager
profesjonelle lærere
og
ikke omvendt?»

Prof. Johan From, BI, *Skolelederen 3-*
2013

Superlæreren

Lagbygging!

Fra drømmelærer
til drømmeskole!

One size doesn't fit all .....

**Nye forventninger
kan bare virkeliggjøres
i den enkelte skole.**

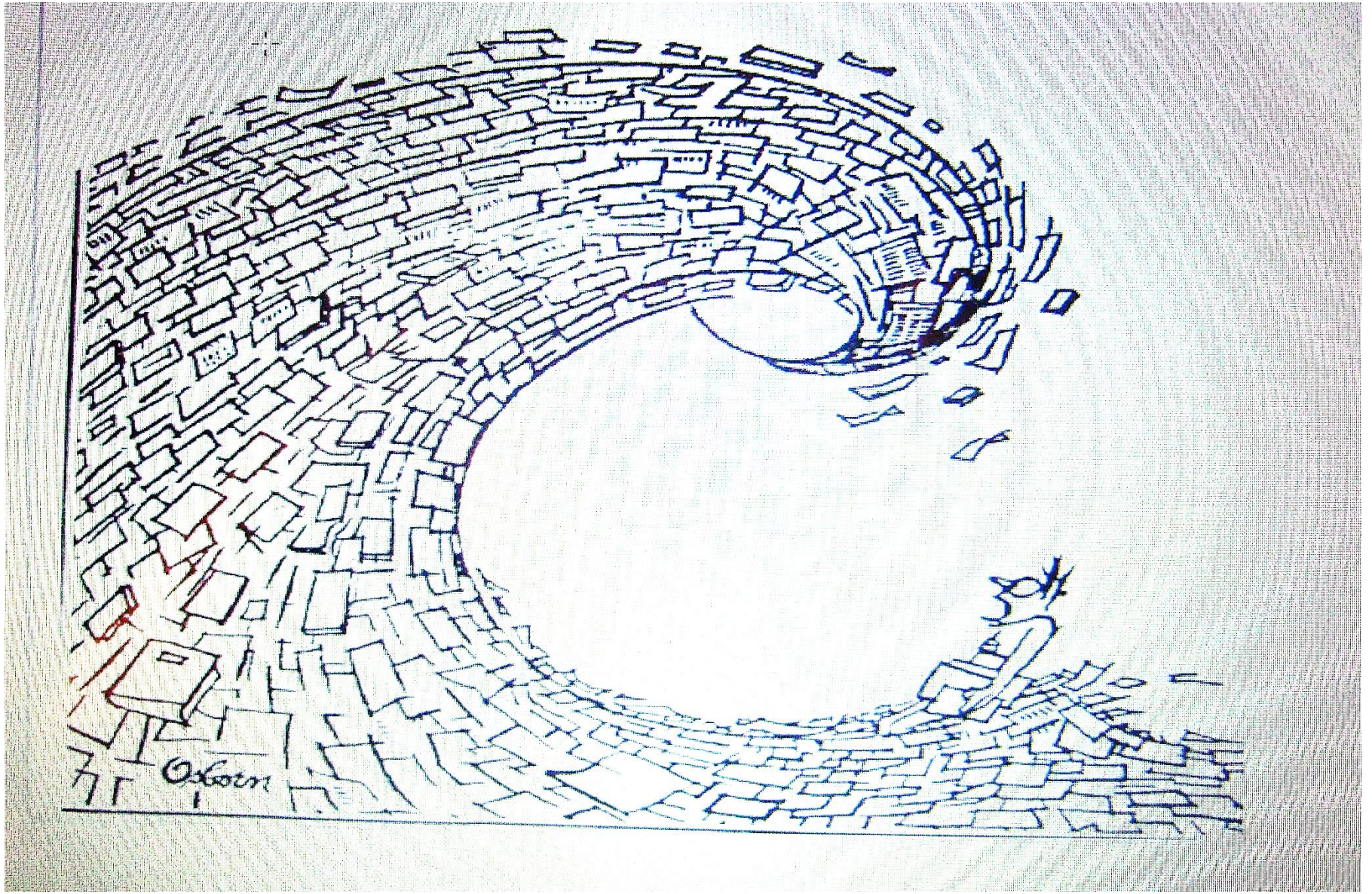
(.....)

**Standardløsninger
er dømt
til å feile.**

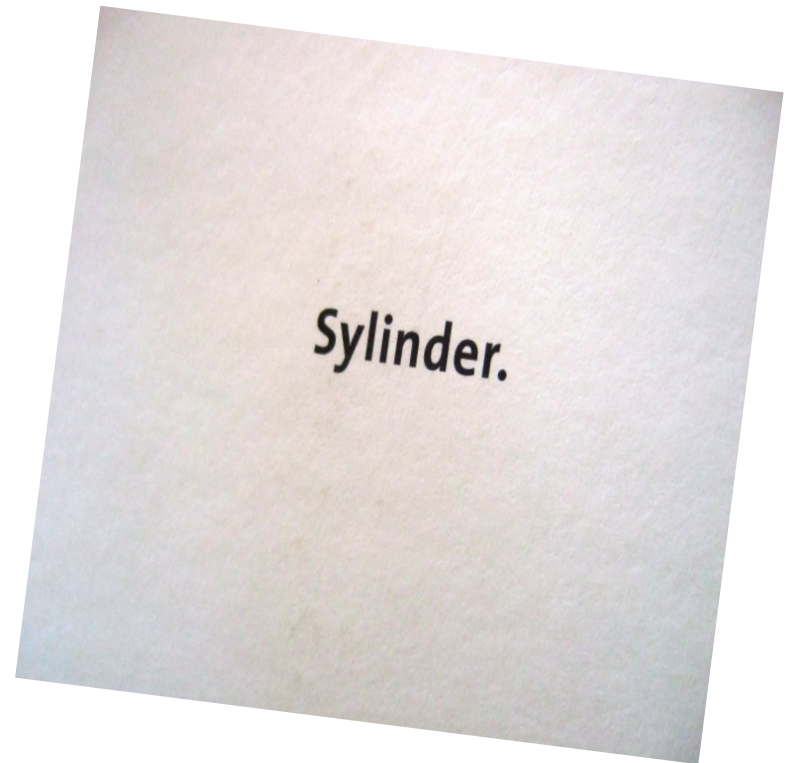
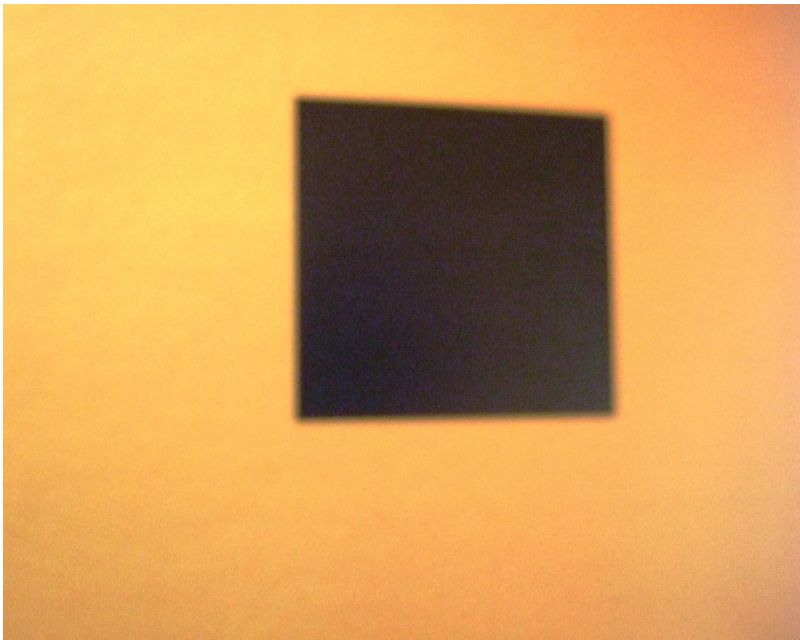
Dalin/Rolff -91

Dialog/ dirskurs ~ Ulike ståsteder ....

Kilde: Knut M. Nesse: *Tankestreker*, Arneberg Forlag, ISBN 82-91614-09-1

Kommunikasjon – Ulike ståsteder ....

Kilde: Knut M. Nesse: *Tankestreker*, Arneberg Forlag, ISBN 82-91614-09-1

Samfunnsutfordringer på 2000-tallet

- Natur
- Etnisitet
- Teknologi

Det norske it-samfunnet fram mot 2025

*"IKT (er)
en transformerende teknologi
som bidrar til å endre
ikke bare andre teknologier,
men også økonomiske prosesser,
sosial organisering
og menneskers dagligliv."*

Fra

"Det
norske
IKT-samfunnet -
scenarier
mot 2050"

Fafo-rapport 2009:08

- *Teknologi og
teknologisk kompetanse
er
eit like viktig
kulturelt fenomen
som
litteratur
og litterær evne,
også for humanistar.*

Hans Skjervheim, 1991

Teknologi og humanitet

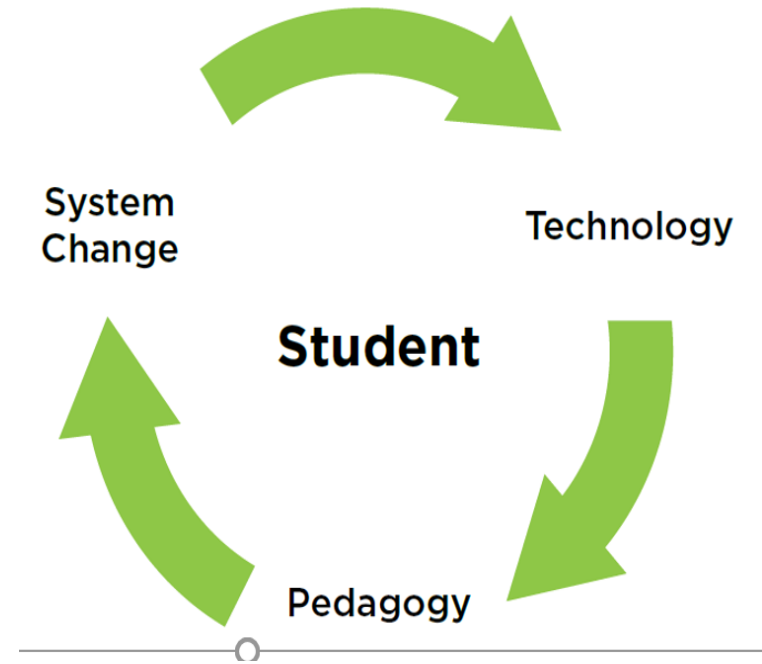

***- Teknokulturen
er møtestedenes kultur.
Danning finnes
i de møtestedene
der folk lever
sinn til sinn mot verden
og
ansikt til ansikt
med hverandre.***

(Løvlie, 2003)

Kvar er Staten og pedagogane / didaktikarane ?

På feltet
ikt / læringsteknologi
manglar det
statlege varige initiativ
og
mykje forskning / kunnskap
om
praktisk pedagogikk

The three forces of stratosphere (Fullan, 2013)

Kollektiv kapasitet

Gjeldende føringer i norsk skoleutvikling 2017

* Tiltakene skal ha elevenes læring og vekst som endemål

* Få, prioriterte mål

* Langsiktighet

* Sammenheng og samspill mellom alle aktørene i sektoren

* Sammenheng mellom de aktuelle tiltakene

* Støtte framfor tilsyn / kontroll

* Bruk av forskning, indikatorer og data

* Aktive skoleeiere og støttende strukturer

* Skolene som lærende organisasjoner

* Styrking av skoleledelse

* Styrking av lærernes kompetanse

* Spredning av god praksis

* Nettverk

* Skolebasert kompetanseutvikling

* Ekstern veiledning

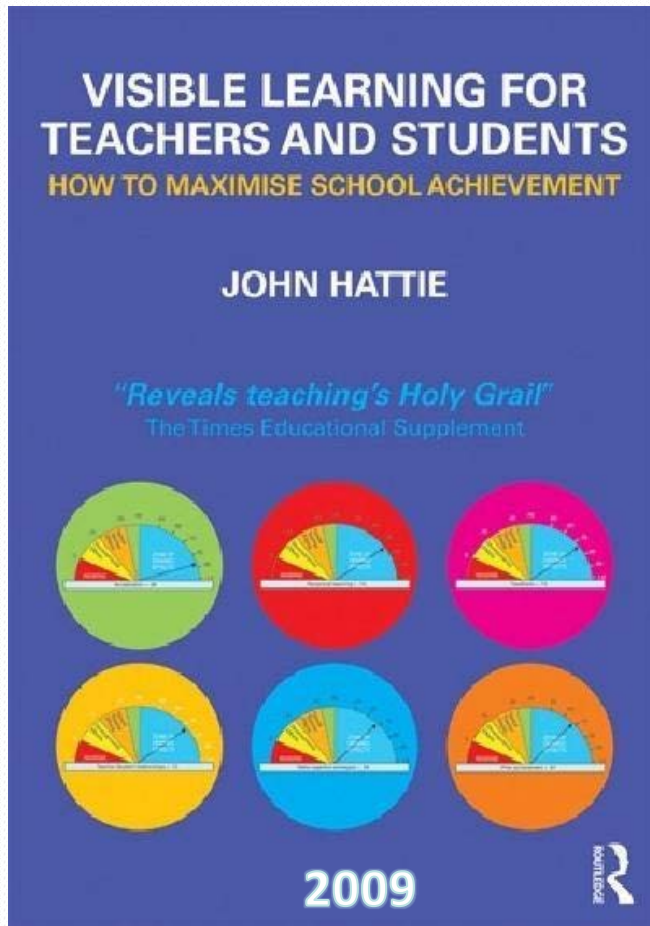
NB !

**Skoleeiers
kompetanse**

John Hattie-feber i norsk skole ....

(ingen skolepolitisk fasit eller en oppskrift)

Jf «samordning av virkemidler»
NOU 2015:8

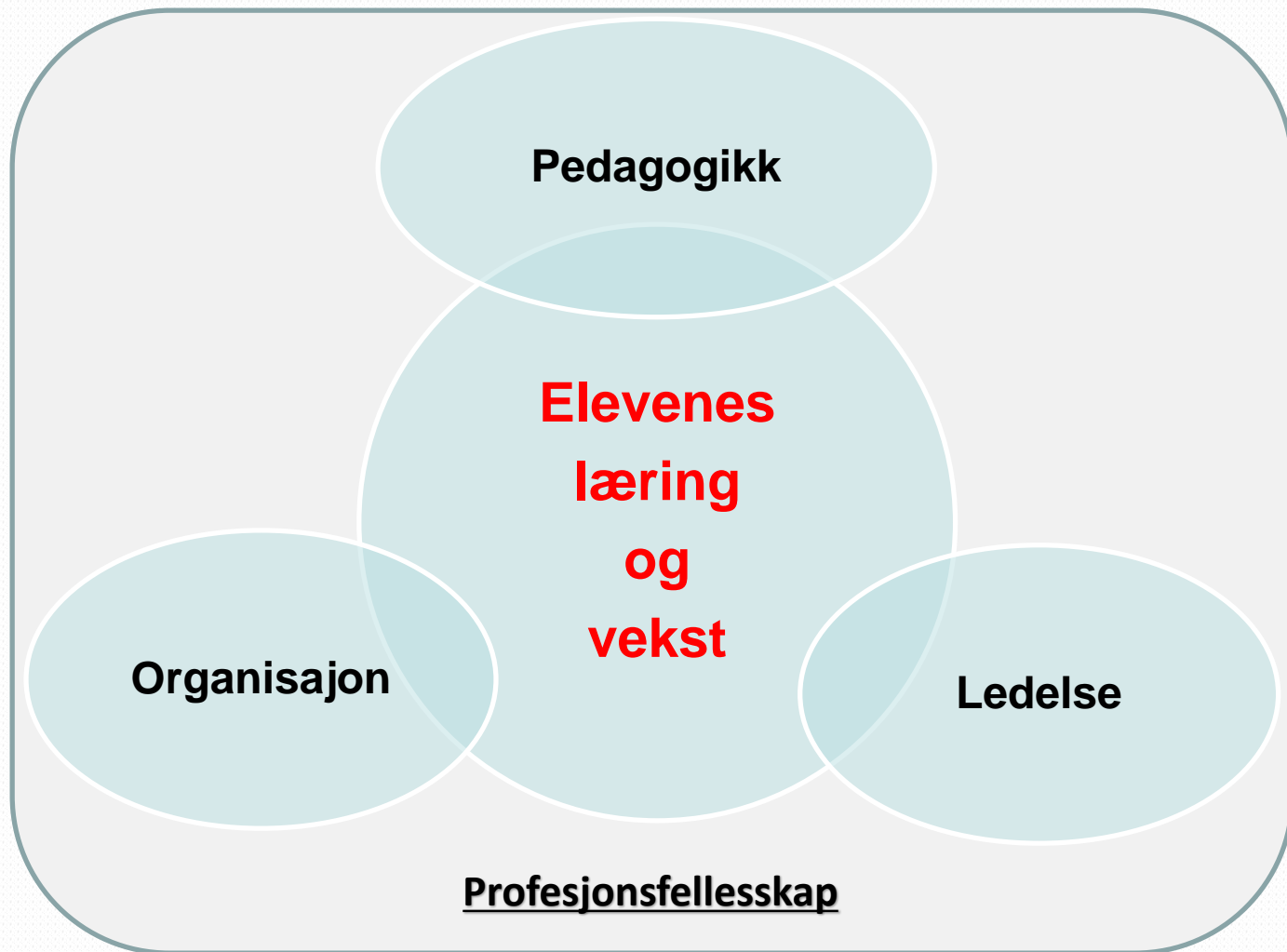

Men ...

«Vi har igjen fått styrket antakelsen at vi ikke kan endre skolen ved å tilføre ressurser på enkeltområder eller ved manipulering av enkeltvariabler (som pedagogisk metode, som lærerutdanning, som klassestørrelsen osv.)»

(Kjell Skogen, prof. emeritus, UiO,
Bedre skole 2-2015.)

Det frie mennesket i ansvarsfellesskap

En demokratisk skole

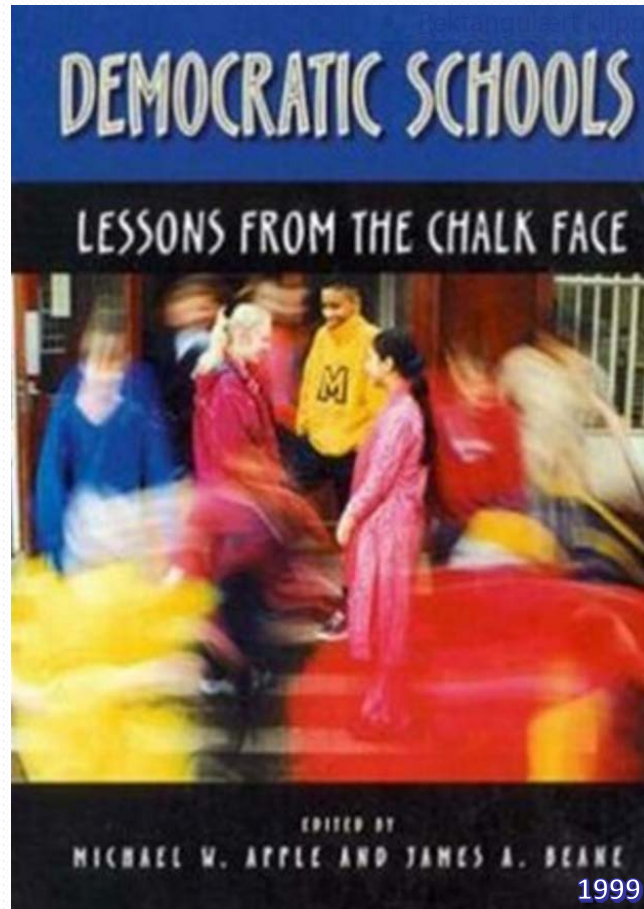
«Hvis den pedagogiske
samfunnsoppgave nr. 1
er å motvirke samfunnets
normative forvitningsprosess –
hvordan skal da
den skolen utformes
som kan være byggende for
samfunnets
normative infrastruktur?»

Rune Slagstad: Kunnskapens hus (2000)

Vi har verdens beste
utgangspunkt
for å lage
en enda bedre skole !

Hvor er
de radikale tankene om
og
de konkrete forsøkene i
norsk skole ?

Må skolen være slik den er ?

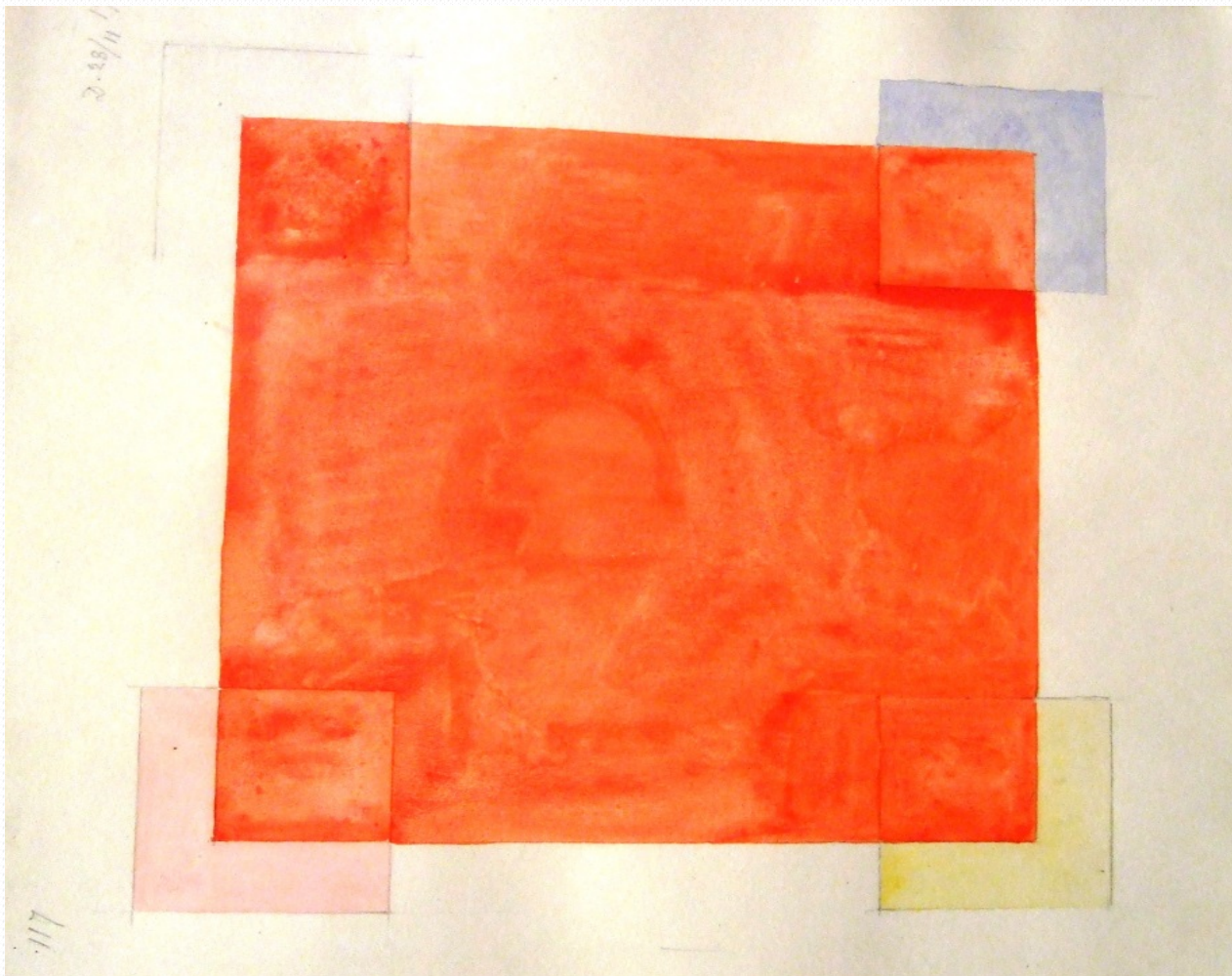
Det er ikke umulig, og vi gir oss ikke !

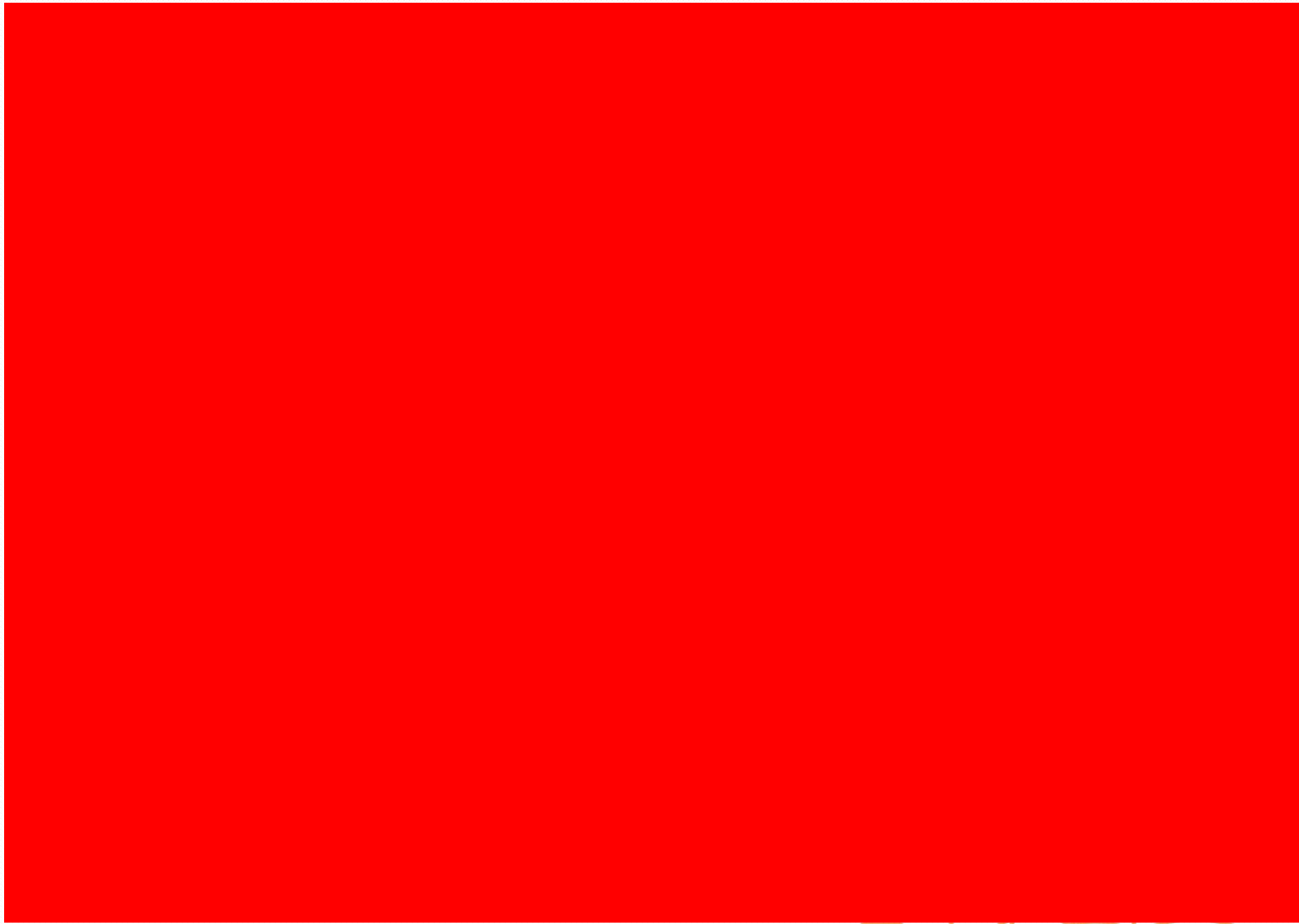

Lykke til videre

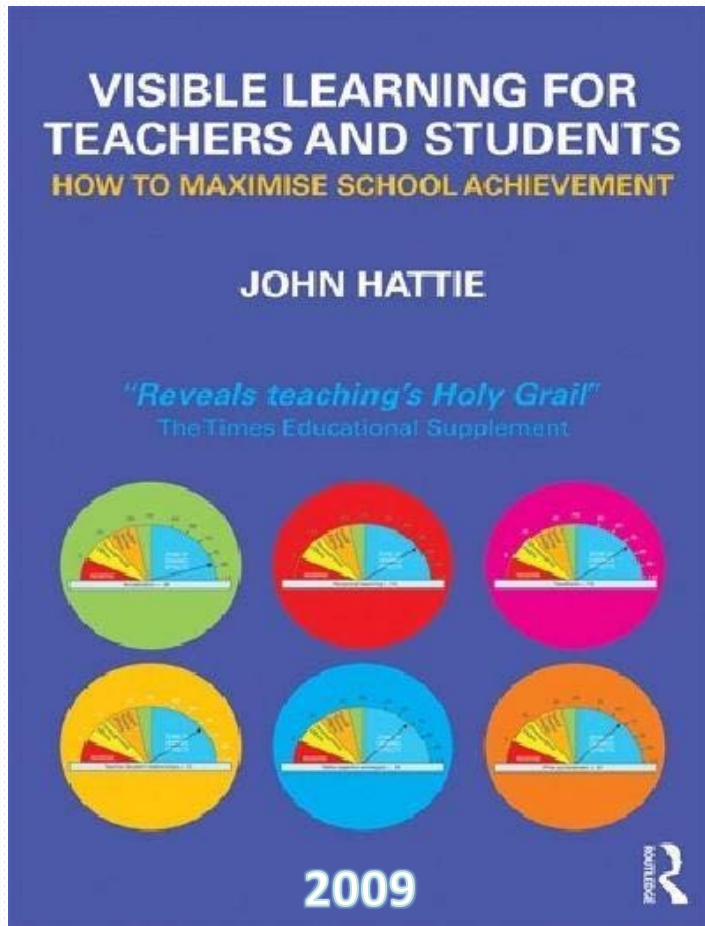
Lykke til med konferansen!

John Hattie-feber i norsk skole ....

Et par populariserte konklusjoner

- *Redusert klassestørrelse virker ikke !*

Ja, selvsagt ikke dersom.....

- *Ansvar for egen læring fungerer ikke !*

Nei, selvsagt ikke dersom ....

Kilde:

Kjell Skogen, prof. emeritus, UiO,
Bedre skole 2-2015